

encara és ben popular en les terres pirinenques. Que hi hagi moltes propietats de Peres i Joans no sorprèn a ningú, i si hi hagué molts Valeris en temps visigòtics, més que ara, no és estrany que això vagi deixar més rastre a la zona Rbg. - Pall. - Andorra - Cerdanya, ciutadella de tots els arcaïsmes. Això sol ja explicaria la denominació AESTIVA VALERIA, PASCUA VALERIA, que veiem aplicada a les altes conques de recepció d'aquests rius, en particular en les mencions ant. de ·I·, ·IV· i ·V·; d'on AMNIS VALERIA 'riu de Valerià'. I 10 que això no passava pas solament amb els noms dels rius, ens ho prova almenys el nom del *Mont Valier*, el gran cim pirinenc 2519 alt., arran del trifini entre la Vall d'Àneu, (te. Alòs), i els te. mun. francesos de Seix i Sarrat, poc entrat en territori francès: en forma gascona *Montvalier*, que a Alòs he oït pron. francesadament *mombalé* o *mombelé*, però també *Mont Valeri* a gent més culta de la Vall d'Àneu. En el te. de Fraga, hi ha una pda. «Mont de Sant Valero»; *Barranc de la Valera*, te. Dènia. *Valero*, pda. i NP a Ibi (XXV, 172.17), *Ca de Valero* a Xodos (XXIX, 91.4); cf. el supra *Sambalero* a Formentera i P. Val.

En fi hi ha un detall que acaba de donar una explicació ben satisfactòria de l'aplicació de tants noms de rius. Car el detall més característic de tots 5 rius 25 és que tot essent rius petits o mitjans, porten sempre aigua a diferència d'altres veïns, fins quan hi ha l'eixut més rigorós. Sant Valeri fou invocat pels pagesos, sobretot, com ho fan amb tots els sants, contra la calamitat que més els preocupa, la secada, l'AMNIS 30 VALERIA, fou, doncs, un corrent d'aigua, posat sota la protecció de Sant Valeri, a tall de patronatge d'aquests corrents d'aigua preciosos, que mai no s'eixuguen. Alhora es donava l'epítet de VALERIA a les estives i als *pàscua* d'En-Valira (on neix la Valira ·I·, i les altres 35 assenyalades).

L'evolució fonètica a *-ir*, o *-tra*, la veiem repetida en el nom de personatges, que justament estan vinculats a les zones de *Valira* ·I· i de ·IV·-V·: el donador del citat doc. de l'a. 1000) (I), s'anomena a si mateix 40 «ego *Valirus* --- ego *Valerius* ---» successivament en el curs del doc., i una nota marginal ens fa saber que era l'abat de Sant Serni, conegut per «*Valeri lo Gran*». I en un doc. de l'Isàvena de l'a. 996: «ego *Baliro* ---» dóna una *kanamare* in *Balasan*», prop 45 de Güel (SerranoS., *NHRbga.*, 473).

Valiri, V. *Valira*

VALL

Els noms que contenen aquest mot i els seus derivats i compostos estan repartits en 6 grups distingits amb les lletres gregues α β γ δ ε ξ, que hi aniran 55 successivament.

Dins cada un d'aquests grups els NLL van per ordre alfabètic, distingits cada un amb una lletra llatina; especialment dins el grup γ. Si el nom es repeteix en topònims diversos, s'hi posa una xifra a darrere. P. ex.: Vallbona, γb, consta de γb(1) Vallbona de la Merenda, γb(2) Vallbona d'Anoia, γb(3) V. de les Monges, γb(4) V. de Lliria.

Els grups (amb lletra grega) són:

α) *Vall* masculí, ll. VALLUM (*un vall*) i els seus compostos i derivats.

β) *Vall* femení, ll. VALLIS (*una vall*), tot sol.

γ) *Vall* fem. compost amb un adjectiu de significat i origen clar.

δ) *Vall* compostos que requereixen poca o molta explicació.

ε) *Valli-*. Noms on VALLIS apareix en aquesta forma, amb *-i* amb un apèndix de noms parònims on ha esdevingut *Vati-* o *Vasi-*.

ζ) *Vallors* (amb apèndix), *Valls* i algun altre segons ordre alfabètic.

α)

EL VALL

Noms provinents d'aquest mot masculí, 'sot, fossat, excavació longitudinal', provinent del ll. VALLUM 'estacada', 'lliça entorn d'un clos', 'muralleta de terra o pedra'.

α)a

DESVALLS, Sant Jordi ~

Poble d'un municipi del Gironès, a la ratlla de l'Alt Empordà, al qual pertany el poble de Camallera, i la seva estació ferroviària (agre. al te. de Saus).

MENC. ANT. 1316: «locus et par. *Sti. Georgii de Vallibus* --- et locus de *Subirangues* et locus de *Diana* ---» que pertanyents a la mateixa parròquia paguen juntes el bovatge al comte d'Empúries (*Esp. Sagr.* XLIV, 30); *1319. St. J. des Valls* (Monsalv. XVII, 117; XVIII, 207); *1362*: «par. *Sti. Georgii de Vallibus*» (trad. del Ll. Verd: *Alsius, Nom.*, p. 20'). Encara que en aqueixes traduccions al baix llatí, s'ha donat a la paraula *vall* la declinació que correspon al ll. VALLIS, nom femení, fou arbitràriament, car es tracta del masc. (ll. VALLUM), com ho mostra la combinació amb l'article pl. *es*, segons la forma moderna i la de *1319*.

Ens limitarem en la major part dels casos a una 50 enumeració sumària, per tal com són llocs menors d'escassa importància, en els quals es manté encara en forma bastant perceptible la consciència del sentit apel·latiu a penes concretat en topònim.

1) Séquia *del Vall*, i camí de la séquia *d. V.* (que hi condueix), te. de la ciutat de València, s'aplica a la part final del «camí d'en Corts», i com a nom de pda.